

**Toespraak Dineke de Groot, president Hoge Raad,
bij de uitreiking van de Klare Taal Bokaal 2020-2021
Utrecht, 4 juli 2022**

Dames en heren,

Zonder vaktaal is communicatie tussen vakgenoten zeer, zeer lastig. Wie wel eens het schoolbord van wiskundigen heeft gezien begrijpt wat ik bedoel: een voor leken volkomen onbegrijpelijk aantal symbolen, cijfers, pijlen en strepen vergemakkelijkt de communicatie tussen de vakgenoten. Wij als buitenstaanders begrijpen niet wat er staat, maar wèl realiseren we ons dat er een taal is die wij niet kennen.

Ook wij juristen hebben een vaktaal die het ons mogelijk maakt helder en eenduidig onderling te communiceren. Daartoe hebben we zeer precies in hun betekenis afgebakende termen. Een ander kenmerk van onze vaktaal is dat we vaak lange zinnen construeren, om te voorkomen dat we in een nieuwe zin met een woord als dit of dat moeten verwijzen naar iets wat in de vorige zin staat. Zo'n woordje als dit of dat kan immers naar een woord uit de vorige zin verwijzen, naar een zinsdeel of naar de hele zin. En dat willen we niet, een verwijzing moet eenduidig zijn.

Wat onze vaktaal voor buitenstaanders in vergelijking met die van de wiskundigen zo lastig maakt is dat wij voor onze onderlinge communicatie een taal gebruiken die sprekend op het Nederlands lijkt dat zij zelf kennen en gebruiken. Zelfde zinnen, zelfde woorden, maar soms in een heel andere betekenis. Ik ga in dit gezelschap niet uitgebreid in op voorbeelden want u kent ze zelf, de begrippen 'materieel' en 'formeel' volstaan. En wie ooit een huis gekocht of verkocht heeft denkt bij het lezen van de notariële akte wellicht: is dit mijn wil?

Wat wij juristen dus moeten onderkennen is dat we extra moeten opletten of we ons in onze communicatie richten op de vakgenoten of op de buitenstaanders, degenen die niet opgeleid zijn in ons vak, maar er wel mee te maken hebben. Dit probleem: richten we ons op de insiders of op de outsiders, speelt in het bijzonder wanneer mensen de gang naar de rechter maken of voor de rechter gedaagd worden. De rechter speelt een beslissende rol in de geschilbeslechting en heeft een essentiële rol in het behouden van het vertrouwen van de burger in de rechtsstaat. Ook wanneer die burger geen gelijk krijgt.

De taal die wij rechters gebruiken is daarom een belangrijk middel: we moeten ervoor zorgen dat mensen begrijpen wat de rechter heeft beslist, liefst zonder tussenkomst van een andere, juridisch geschoolde partij. Dat noemen we klare taal.

Het initiatief om ons rechters te stimuleren waar mogelijk klare taal te spreken is dan ook terecht veel geprezen en het is met veel genoegen dat ik de jaarlijkse Klare Taalbokaal uitreik voor een rechterlijke uitspraak. Mooi aan het initiatief is ook dat het begrip klare taal zich niet beperkt tot woordgebruik of zinsbouw. Was het maar zo simpel dat we eenvoudigweg het woord derhalve konden vervangen door daarom, en klaar was Kees.

Nee, de opbouw van de uitspraak, de verhaallijn en de communicatieve kracht worden ook in de beoordeling betrokken. Naast de terecht uitgedeelde aanmoedigingsprijs voor het

College van beroep voor het bedrijfsleven, dat vier nominaties kreeg voor technisch vaak zeer lastige uitspraken, zijn er veel uitspraken van rechtbanken en één van een Hof genomineerd. Namens de jury mag ik de Klare Taalbokaal dit jaar uitreiken aan Koen de Meulder en Marianne van der Knijff van de rechtbank Midden-Nederland. Zij zijn erin geslaagd hun oordeel over een geschil tussen twee voetbalclubs en de gemeente over het gebruik van voetbalvelden glashelder uit te leggen. Ze richtten zich bij het schrijven specifiek op de leden van de voetbalclub, die zo betrokken zijn bij het wel en wee van hun club. Dat de rechter het niet heeft over de vraag welk belang prevaleert, maar schrijft: 'De vraag is wat voor moet gaan', zal denk ik echt bijdragen aan begrip voor de tekst, maar ook aan begrip voor de functie van de rechter. Ongekunsteld en natuurlijk taalgebruik valt op bij deze bekroonde uitspraak. En ook bij deze uitspraak is het niet alleen de taal die bijdraagt aan de begrijpelijkheid ervan. De jury roemt ook de heldere inleiding, de opbouw waarbij de uitkomst snel duidelijk is en het gebruik van tussenkopjes.

Koen de Meulder en Marianne van der Knijff, jullie hebben ons dit jaar met jullie tekst een voorbeeld gegeven van hoe het kan. Ik hoop dat veel vakgenoten jullie voorbeeld zullen volgen. Veel dank voor jullie belangrijke werk!